

PIRMA DALIS

RUDUO. Septintasis aveniu kvėpėjo keptais kaštonais. Raudoni Beatričės bateliai melodingai kaukšėjo šaligatviu. Vienoje rankoje ji nešėsi elegantišką juodą rankinę, kitoje – popierinį puodelį su juoda kava. Tiesiai virš galvos kažkas čirkštelėjo. Beatričė vos spėjo pakelti akis, kad išvystų *Passer domesticus*, kitaip sakant, paprasčiausią žvirblį. Šis purptelėjo ir akimirksniu dingo melsvame, perregimame Niujorko ūke, kur žviegė taksi automobilių stabdžiai ir pamišėliškai mirgėjo Taimso aikštės reklamos.

Ties Septintojo aveniu ir Keturiasdešimt antrosios gatvės kampu nosį vėl pakuteno keptų kaštonų kvapas. Beatričė dar nebuvo jų ragavusi. Vilniuje jie nevalgo kaštonų. Vilniuje žaidžia su jais, mainosi, spardo, mokykloje įkomponuoja į rudenines puokštes, palieka mirkti rudens lietuje kartu su liepsnojančiais lapais. Tačiau dabar Vilnius

toli, taip toli, kad, regis, dingęs kaip užkeiktas dvaras ežero dugne su visais gyventojais. Tik paukščiai nesiliovė sukti ratų virš prapuolusio miesto ieškodami ir nerasdami savo senųjų namų. Beatriče! Beatriče! Tolstantys jų balsai šaukėsi Beatričės, tačiau per kurtinamą gatvės triukšmą ji negirdėjo. Beatriče!

•

– Beatriče!

Mergaitė krūptelėjusi atsimerkė. Pakėlė galvą nuo sąsiuvinio, kurio kraštai buvo išpiešti kaštonų ežiukais. Priešais ją rankomis įsisprendusi į šonus it kokia Džomolungma stūksojo Gaidienė. Už akinių milžiniškais rėmeliais blykčiojo vištiškos akys, o iš nasrų veržėsi pragaro liepsnos. Akivaizdu, kad Gaidienė jos nekentė. Šis jausmas buvo abipusis. Tiesą sakant, Gaidienė nekentė daugumos mokinių ir jų tėvų. Nekentė ji ir savo kolegų, ir mokyklos valgyklos, ir chloru trenkiančių tualetų, ir palangių atsilupinėjusiais dažais. Šiek tiek pakęsdavo tik mokyklos direktorių. Šio karščiausia svajonė buvo išprašyti Gaidienę į užtarnautą pensiją. Bet iki šiol neišdrįso, nes bijojo jos kaip pirmokas. Kraupdavo pamatęs tuos pageltusius dantis mokytojai šypsantis. O kai ji taip išsiviepdavo, Beatričei nugara perbėgdavo šiurpuliukai. Ji buvo įsitikinusi, kad savo daugiabučio sandėliuke šalia dėžės bulvių ir trijų dešimčių stiklainių su raugintais agurkais Gaidienė yra įtaisiusi viduramžiškų kankinimų įrenginių skaičiuoti nemokantiems septintokams.

– Beatričė! Ar galėčiau tikėtis tamstos dėmesio?

Ir dar vienas dalykas, spėjo pagalvoti Beatričė, toji pavardė... *Gallus domesticus*. Niekas pravardės jai per visus keturiasdešimt darbo mokykloje metų taip ir nepriklijavo.

– Tai ką? – Gaidienė dabar stovėjo taip arti, kad iš nasrų besiveržianti liepsna nudegino nuo saulės išblukusius Beatričės plaukus. – Gal šiandien paskelbei tylos streiką?

Pavojaus sirena visu garsu spiegė Beatričiai ausyse. Ji neturėjo supratimo, ko klausė Gaidienė. Suglumusi apsidairė vildamasi išgirsti bent menkiausią šnibžtelėjimą. Vieta šalia jos trečiame suole prie lango buvo tuščia. Čia jau greit vėl sėdės Margarita. Petrutė iš pirmo suolo grįžtelėjo – jos akys buvo didžiulės iš baimės – ir iškart nusisuko. Gaidienės pataikūnė. Veltui tikėjosi pagalbos. Klasėje tvyrojo grėsminga tyla. Kiekvienas slapčia džiaugėsi, kad ne jis šįsyk atsidūrė Beatričės vietoje.

Viskas baigta. Beatričė paskutinįsyk prieš mirtį dirstelėjo pro langą. Niūrus rudens lietus jau spėjo permerkti į žemę beveik sulindusius kaštonus, kurių pradinukai nespėjo surinkti darbų pamokų kompozicijoms. Baloje kaps-tėsi porėlė *Columba livia domestica*, kitaip sakant, naminių karvelių, arba pačių paprasčiausių balandžių, kurių buvo pilnas Vilnius. Vienas jų pasipurtė, lietaus purlais aptaškė šalimais besiturškiantįjį ir nuplasnojo. Jį tuoj nusekė kitas. Įdomu, kur jie skrenda, pagalvojo Beatričė. Užsimerkė ir vėl atsidūrė Septintajame aveniu.

O tada pasigirdo skambutis.

Koridoriuose nuaidėjo tarsi iš zoologijos sodo ištrūkusių liūtų riaumojimas. Lyg laukinių arklių kaimenė bėgte pasileido penktokai. Beatričės klasė nė krust iš suolų. Gaidienės taisykles visi žinojo. Tas, kuris bandytų krauti knygas į kuprinę jai nepaskelbus, kad pamoka baigta, būtų paliktas po pamokų ir spręstų uždavinius iki pat septintos vakaro, o gal net ir iki vidurnakčio. Gaidienė vis tiek kartais nakvodavo mokykloje, o naktimis, kaip kažin ką, gėrė septintokų kraują.

Metusi paskutinį tūžmingą žvilgsnį į Beatričę Gaidienė pasisuko ir nunešė prie lentos savo sunkų kūną bei masyvų užpakalį, aptemptą tamsiai žaliu vilnioniu sijonu iki pusės blauzdų. Reikšmingai dirstelėjo į lygčių išmargintą lentą. Petrutė kaip įkirpta pašoko ir puolė valyti lentos šlapia kempine. Kreidos kvapas atsklido iki pat Beatričės suolo. Gaidienė nekantriai mostelėjo ranka Petrutei dingti iš akių. Tada pasiėmė kreidą ir lentoje ilgai, su pasimėgavimu rašė namų darbų užduotis.

– Pamoka baigta, – atsisukusi į klasę ir įsistebeilijusi į Beatričę iškošė ji.

Visi pakilo stengdamiesi neparodyti, kaip labai trokšta išlėkti iš tvankios klasės pirmame aukšte ir pasileisti į valgyklą, kiemą, bet kur – kad tik būtų kuo toliau nuo nuodais atsiduodančio Gaidienės kvapo. Beatričė skubiai susimetė vadovėlius į kuprinę ir nesidairydama pasuko link durų. Kažkas dar šuktelėjo jos vardą, kažkas trūktelėjo už rankovės, bet ji nekreipė dėmesio. Pasikalbės su jais rytoj. Arba niekada.

Beatričė išbėgo į kiemą, kur savo liūdesį vis dar liejo rudeninis lietus. Ruda uniforminė suknelė permirko, juoda prijuostė prilipo prie jos ir atrodė lyg žvilgūs šarvai. Tačiau Beatričė lietaus nepastebėjo. Nejuto, kaip jis vėsina kaistančius skruostus. Iki namų buvo vos kelios minutės. Reikėjo tik pereiti mokyklos kiemą, prasukti pro stadioną, pro vaikų žaidimų aikštelę, kur styrojo vienišas gaublys ir ant sūpuoklių sklendė lapai, nerti tarp pilkų daugiaaukščių ir įsmukti į vieną niekuo neišsiskiriantį įėjimą į laiptinę. Šis blokinių namų kvartalas buvo toks pat kaip tūkstančiai kitų. Kvadratu išdėstytų penkiaaukščių ir devynaukščių langai liūdnei žvelgė į ankštą kiemą, kuriame lingavo geležinės sūpynės, o smėlio dėžėje jau savaitę kiurksojo pastatyta pilis. Dabar vienas jos šonas buvo išgriautas. Tame kieme neįmanoma pasislėpti, pagalvojo Beatričė. Vis tiek kas nors tave stebi. Iš už penkiaaukščio ar devynaukščio langų pro nertas užuolaidėles žvelgia smalsios akys.

Kad mama namie, Beatričė suprato dar pirmame aukšte. O gal net lauke. Iš penkto aukšto smelkėsi raugintų kopūstų sriubos kvapas. Jo tiesiog neapkentė. Beatričė trinktelėjo durimis ir užbėgo į pirmo aukšto laiptų aikštelę. Ten už pilkų durų nusilupinėjusiais dažais gyveno Katažyna. Ji veikiausiai namie, klausosi radijo taško ir verdasi grikių košės vakarienei. Kai nelydavo, Katažyna leisdavo laiką kieme ant suoliuko su kaimynėmis iš devynaukščio aptarinėdama ne savo reikalus. Beatričė skubriai užkopė į antrą aukštą. Čia gyveno Alioša. Mergaitė įtempė ausis, tačiau už jo buto durų buvo tylu. Girdėjosi tik iš trečio

aukšto sklindanti kurtinama muzika – ten gyveno Viktorija. Kadaisė jos pasitiesdavo laiptų aikštelėje paklotą, susinešdavo lėles ir žaisdavo namus. Tada ir Kamilė buvo ne didesnė už lėlę. O dabar ir Viktorija, ir Beatričė buvo per didelės žaisti. Tokio amžiaus kaip jų reikia jau bent kartą pabėgti iš namų. Beatričė tai žinojo iš perskaitytų nuotykių knygų.

Ketvirtame aukšte gyveno bendraklasė Petrutė. Bet jos niekada kartu nepareidavo iš mokyklos. Anksčiau ji žaisdavo namus drauge su Beatričė ir Viktorija. Anksčiau skolindavo Beatričėi knygų iš gausios tėvų bibliotekos, prigrasinusi šiukštu neversti puslapių nešvariais pirštais. Anksčiau Petrutė jai patiko. Ji buvo pilkų akių ir antakių, pelenų spalvos plaukų, neryški ir tyli, tikras *Passer domesticus*. Bet dabar Petrutė nosį pasibalnojo milžiniškais akiniais, beveik tokiais pat kaip Gaidienės, ir tapo moksluoke skundike. Beatričė nuogaštavo, kad iš tylaus žvirbliuko Petrutė vieną dieną virs *Gallus domesticus*, taps tokia pat rėksminga ir bjauri kaip Gaidienė. Tuomet daugiaaukščio rūsyje marinuosis trys dešimtys jos stiklainių ir praskiltusių septintokų palaikai. Laimei, Beatričė jau buvo perskaičiusi visas knygas iš bendraklasės tėvų bibliotekos. Petrutės namų durys buvo apmuštos tamsia dirbtine oda. Beatričės tėvams tai atrodė neįtikėtina prabanga. Bendraklasės tėvas dirbo universitete, ir Beatričės tėtis kartą, dar seniau, burbtelėjo, kad šis esąs KGB šnipas. Tada ji nežinojo, ką tai reiškia. Tačiau dėl viso pikto knygas skaitydavo tik kruopščiai nusimazgojusi rankas.

Ir tik užkopusi į penktą aukštą Beatričė susivokė, kad mokykloje pamiršo seserį.

•

Niūriame pilku pano puoštame vestibulyje atsisėdusi ant palangės Kamilė stebėjo, kaip vienas po kito pradinukai išdunda pro duris. Galiausiai kiemas ištuštėjo. Trinktelėjo valgyklos durys užsklęsdamos prikepusių puodų ir rūgtelėjusio kompoto kvapus. Mergaitė vėl dirstelėjo į grėsmingai atrodantį laikrodį, pakabintą palubėje tiesiai virš pagrindinių laiptų. Jai atrodydavo, jog kada nors šis laikrodis nukris. O jei kaip tik tada ji lips žemyn? Dėl viso pikto Kamilė kopdavo šoniniais laiptais.

Beatričė vėl ją pamiršo.

Mergaitė užsimetė toną sveriančią kuprinę ant pečių. Lauke lijo. Ji užvertė galvą į dangų ir iškišo liežuvį. Lietus buvo metalo ir pūvančių lapų skonio. Už kampo rūkė devintokai. Kamilė pasiskubino kuo greičiau pralėkti pro juos nesidairydama, kaip sesuo ir buvo mokiusi. Viena grįžti ji truputį bijodavo, o sesuo dėl to iš jos šaipydavosi. Bet su Beatričė eiti smagiau. Kartais, kai sesuo būdavo geros nuotaikos, grįždamos namo šnekėdavosi. Ji pasakodavo apie vištą Gaidienę ir kitus juokingus dalykus. Ir viskas būdavo kaip anksčiau. Kaip tada, kai jos sesuo dar nebuvo *didelė* ir nerietė nosies. Dabar ji juokdavosi ir tauškėdavo tik su Margarita. O Kamilė šnekėdavosi vien su pasakų knygomis, tik jos ne kažin ką atsakydavo.